

Inhoudsopgave Romeinse overblijfselen in Deensche venen

Romeinse overblijfselen in Deense venen.....	1
22 augustus 1860 HOOGSTMERKWAARDIGE ROMEINSCHE OVERBLIJFSELEN IN DEENSCH VEENEN	1
10 november 1860 HOOGSTMERKWAARDIGE ROMEINSCHE OVERBLIJFSELEN IN DEENSCH VEENEN	2
Bovenstaande mededeeling, in verband met de vroegere (in N ^o . 37), ...	3
OUDEHEDEN IN DEENSCH VEENEN. 1).....	3
3 april 1861 BERIGTEN VAN DEN HEER CONFERENZ-RATH THOMSEN, ...	4

Romeinse overblijfselen in Deensche venen

22 augustus 1860 HOOGSTMERKWAARDIGE ROMEINSCHE OVERBLIJFSELEN IN DEENSCH VEENEN GEVONDEN. [p. 297, ALGEMEENE KONST- EN LETTERBODE.]

"Gij hebt verlangd van tijd tot tijd iets te vernemen van de ontdekkingen in de venen te Sönder-Brarup, vroeger reeds meermalen door mij vermeld. Men heeft er, in de maanden Julij en Augustus 11., verscheidene belangrijke voorwerpen in gevonden; maar de belangrijkste vondt is een ronde bronzen plaat, ter grootte van een tafelbord, met een breed rand, versierd door verheven beeldwerk in goud en zilver; het beeldwerk stelt voor: bij afwisseling vogels en dolphijnen en eenige romeinse krijgslieden in rustende houding, met den helm op het hoofd, houdende een lans in de eene hand, terwijl de andere hand op een schild rust. Binnen dien rand ziet men verscheidene medusa-hoofden, met helmen op het hoofd, die allen één medusa-hoofd in het midden omringen. Dit alles wijst op eene romeinse afkomst; maar het is alleropmerkenwaardig, dat men op eenige plaatsen van die plaat kleine zilveren plaatjes heeft gehecht, die versierd zijn met dierenbeelden van de gedrochtelijkste gedaante, van dezelfde soort als men vindt op de gouden bractesten, in Scandinavie geslagen, en op twee zilveren bekers in Himlingori, in Seeland, gevonden. Het is klaarblijkelijk, dat vreemden deze sieraden van hun eigen maaksel hebben toegevoegd aan deze plaat, die vroeger enkel door romeinse kunst getooid was. Ook heeft men overblijfsels gevonden van drie wapenrokken, uit ringen vervaardigd; bij twee zijn de ringen van brons, bij de derde van ijzer. Vervolgens heeft men in massa gevonden: navels van schilden, punten van lanzen, pijlen en overblijfsels van slagzwaarden, alles van ijzer, alsmede overblijfsels van zwaartscheden. Alles wijst op een verwoed gevecht. Men heeft voorts gevonden een volkomen toom van een rijpaard en een trens (bridon), met gespen, ringen en sieraden van brons; de lange lederen toomen waren volkomen bewaard. Twee zilveren munten van Commodus en Nero. De (houten) stelen der lanzen en werpschichten zijn meerendeels gebroken, maar men heeft het geluk gehad er twee te vinden die volkomen bewaard waren; de eene van 9 voet (deensch) lengte, de andere een weinig langer.

Eene steel van 2 voet 6 dm. heeft aan eene werpspies behoord. De schilden zijn van hout en met eene rand voorzien, slechts het middengedeelte is van brons. Maar één schild is van ahornhout, met een eikenhouten rand, die er aan gehecht is met kleine stukken brons, in de gedaante van eene S. Dit is de eerste maal dat men schilden gevonden heeft van verschillend hout gemaakt. Men heeft ook eene lederen sandaal gevonden, en eenige stukken linnen met randen. Onder de glazen kralen is er ééne hol, en deze moet dus met eene glasblaaspijp gemaakt zijn; de andere kralen zijn dig. Er gaat geen dag voorbij dat men niet aardewerk vindt van verschillende gedaante, maar gewoonlijk gebroken; intusschen heeft men zes potten gevonden, die volledig waren. Men heeft vier stukken goud gevonden, in de gedaante van ringen, die als betaalmiddel gebruikt werden (*ring-money*). Het blijft nog steeds een raadsel hoe al deze voorwerpen in de veenlanden, eertijds meeren, geraakt zijn. Men heeft ook eenige schilden en lanssteelen onder eene dikke laag van balken en kreupelhout gevonden (hetzelfde als vroeger in Funen). Ziedaar de ontdekkingen van 1860; die van het vorige jaar heb ik u reeds vroeger medegedeeld 1).

Sedert twee of drie jaren heb ik u onze archeologische naspeuringen medegedeeld. Bij ontstentenis van een overzicht daarvan in 't fransch, heeft een Zwitser, die den winter van 1859 hier doorbragt, geologisch-archeologische studiën in het licht gegeven, waarin hij verslag geeft van alles wat bij ons is ontdekt geworden, van ons stelsel, enz. 2)."

Taarbaek, bij Copenhagen,
d. 22 Aug. 1860. DR. BURMAN BECKER.
(Uittreksel uit een brief aan MR. EYCK VAN ZUILICHEM).

1) Wij hopen ook aan deze eerlang eene plaats te kunnen inruimen. Red.

2) Deze is prof. Morlot te Lausanne, de uitgave van wiens belangrijk geschrift, wij reeds in N°. 20, dd. 21 Mei, van dit weekblad vermeld hebben, en waarover de *Revue archéologique* van

den 1ste Aug. begonnen heeft een zeer aanprijzend verslag te geven, Wij zullen op dit
 60 onderwerp, wanneer plaatsruimte het vergunt, zoodra mogelijk terugkomen.
 Red.

Zie https://en.wikipedia.org/wiki/Thorsberg_moor
https://en.wikipedia.org/wiki/Roman_Iron_Age_weapon_deposits
 65 <http://en.natmus.dk/>

10 november 1860 **HOOGSTMERKWAARDIGE ROMEINSCHE OVERBLIJFSELEN IN DEENSCH VEENEN GEVONDEN.** 1) [p. 360]

70 In de laatste jaren werden bij het afgraven der veelvuldige veenen, die vroeger
 zonder twijfel meeren of moerassen waren, voornamelijk in het zuiden van Jutland, en
 ook in sommige grafsteden en zandheuvels, op meer dan 60 plaatsen, overblijfselen
 gevonden van romeinsche afkomst, zoo als munten uit de tijden der keizers, potten,
 75 vazen, bekens, versierselen met romeinsche opschriften en werken van romeinsche
 fabrieken; meestal dragen zij de kenmerken uit de vier eerste eeuwen onzer
 jaartelling herkomstig te zijn.

Merkwaardig vooral is de op 5 of 6 plaatsen in de veenen gevonden menigte wapens
 (eenige honderden), te weten: ijzeren pijl- en lanspunten, koper beslag van
 schilden, dooreen gemengd met gespen, kammen, dobbelsteenen, hamers enz. Al deze
 80 wapens zijn zeer goed, zelfs fraai bewerkt, doch dragen vele blijken van in
 gevechten beschadigd en gebogen te zijn geworden. - Het groote veen van Allesö, op
 het eiland Fünen, niet ver van Odensee, is vooral rijk aan dergelijke voorwerpen, en
 jaarlijks worden er daar nog gevonden. - Gedurende de beide laatst verloopen jaren
 heeft men er ook eene menigte gevonden in een veen of moeras bij Brarup, in het
 85 zuiden van Jutland.

Onder de daar te voorschijn gekomene voorwerpen bevindt zich een stuk van een
 schild, met de woorden AEL : AELIANVS, in letters die ingepunt zijn 2); een stuk van
 eenen romeinschen helm met gegraveerden versierselen van geel koper; eene geheele
 menigte ronde houten schilden, omtrent 3 voet in doorsnede, met middelstukken van
 90 geel koper; voorts houten bogen, en eene menigte stokken voor pijlen en lansen, doch
 zonder de punten, die men veronderstelt dat naar beneden zijn gezakt en op den bodem
 van het veen gevonden zullen worden, even als de zwaarden, daar men wel de
 overblijfselen der scheden en het beslag van gevonden heeft, doch de zwaarden zelve
 nog niet. 3) Verder, geel koperen beslag van gordels, of draagbanden, paardentuig en
 95 stukken van een wapenrok uit ringen bestaande. 4) Dit alles draagt mede de blijken
 door gebruik en in gevechten beschadigd te zijn. Zoo vond men ook een zilveren
 hoofdversiersel, dat door drie sabelhouwen gebroken was. Onmogelijk is het alles op
 te noemen; maar onder de merkwaardigste voorwerpen behoort zeker nog eene bronzen
 plaat met gouden en zilveren ornamenten en 9 gegraveerde vrouwenhoofden er op;
 100 alsmede munten van Trajanus, Hadrianus en Commodus.

Het zonderlingste van alles is eene groote menigte kleedingstukken, die te
 zamengevouwen of gepakt waren; daaronder broeken met de kousen er aan, uit één stuk
 (van welke stof deze kleedingstukken waren is mij niet berigt). In meer andere
 105 veenen in Jutland vindt men nog voortdurend dergelijke voorwerpen, en ook wel op de
 Deensche eilanden, doch in veel minder aantal.

Bekend is de eigenschap der hooge veenen tot het goed bewaren van anders aan vergaan
 onderhevige voorwerpen; men verwondert zich dus niet dat die overblijfselen bewaard
 gebleven zijn, maar wel hoe er eene zoo groote menigte in dat veen (oudtijds moeras
 of meer) bijeen heeft kunnen geraken, en nog wel op zóó vele plaatsen. Wel heeft men
 110 gedacht dat geheele krijgsvanden op eenen wintertogt door het ijs gezakt en
 vermoord zouden zijn, doch moeielijk valt het te veronderstellen dat dit op
 zooveele plaatsen zou gebeurd zijn; ook zou men dan eene menigte geraamten van
 menschen en paarden hebben moeten vinden, dat geenszins het geval is, maar zich tot
 zeer weinigen bepaalt.

115 Een ander gevoelen is, dat deze voorwerpen door den een of anderen volkstam in het
 moeras van Brarup verborgen zullen zijn; hierop schijnen te wijzen zoowel de
 zamengepakte kleedingstukken en op-een-gelegde schilden, als de houten haken, die
 men gevonden heeft en die bestemd schijnen om voorwerpen, die anders op het water
 zouden gedreven hebben, op den grond vast te houden.

120 Zoo onzeker als nog de wijze zijn moge waarop die voorwerpen daar bijeen gekomen
 zijn, zoo veel te zekerder is het tijdvak waaruit zij herkomstig zijn, en de invloed
 dien de romeinsche beschaving op de zeden en gewoonten der Noorsche volken moet
 hebben uitgeoefend.

De noordsche oudheidkundigen nemen aan, dat in het noorden van Europa drie

130 tijdperken hebben plaats gegrepen, waarin de wapens en werktuigen van steen, brons
 en ijzer werden vervaardigd. Het laatste en jongste tijdvak zou aldaar ongeveer met
 deb invloed der romeinsche heerschappij zijn begonnen, en een der uitwerkselen van
 dien invloed was denkelijk ook, dat allengs het gebruik van het vermengde koper
 (brons) verlorn ging en dat de voorwerpen die men niet van ijzer verkoos te hebben
 van geel koper werden vervaardigd.

135 Daar het bekend is dat de romeinen zelve bij hunne krijgstogten nimmer over de
 rivier de Elve zijn gekomen, moet men uit al de gevondene voorwerpen wel tot het
 besluit komen, dat de oude Jutten of Deenen, door oorlog of handelsverkeer, meer dan
 men tot nu toe gemeend heeft, met de Romeinen in aanraking zijn geweest en in hunne
 beschaving moeten hebben gedeeld.

140 Ik heb deze berigten overgenomen uit eenige brieven van mijnen neef J. G. Burman
 Becker te Koppenhagen, die eene groote voorliefde heeft voor de oudheden van zijn
 merkwaardig vaderland en o. a. ook in het bezit is van eene groote verzameling,
 meestal zelf geteekende, schetsen van oude kerken enz. waaronder volgens zijn
 145 schrijven een 120 tal van oude doopvonten, die daar met meer andere merkwaardigheden
 en sieraden in of bij vele dorpskerken nog gevonden worden.
Maartensdijk,
 Jan. 1860. EYCK VAN ZUYLICHEM.

Bovenstaande mededeeling, in verband met de vroegere (in N°. 37),
 150 aangaande romeinsche overblijfselen in deensche veenen, is ons te belangrijker,
 omdat zij een nieuw bewijs leveren voor het gevoelen, reeds voorleden jaar door ons
 uitgesproken, dat men bij de beoordeeling der fraai bewerkte metalen, vooral
 bronzen, werktuigen en gereedschappen, tusschen oude overblijfselen in het Noorden
 van Europa en elders buiten Italie gevonden, te weinig het oog op oud-italische
 155 fabrieken gevestigd heeft. Bij ons althans is de overtuiging gevestigd, dat die
 bronzen en ijzeren overblijfselen, vooral wapenen, uit oud-italische fabrieken
 afkomstig zijn, en in hooge oudheid zoowel als in den lateren romeinschen
 keizertijd, voornamelijk door ruilhandel, derwaarts gebragt zijn. Het komt ons
 eenigermate vreemd voor, dat de noordsche oudheidkundigen, die zoo vele en
 160 belangrijke werken over de oudheden van hun land in het licht gaven, nog geen
 geschrift (zoo ver wij althans weten) hebben uitgegeven, waarin die romeinsche
 overblijfselen uit de veenen afgebeeld en nader beschreven werden. Zelfs de jongste
 schrijver over de deensche veenen, ofschoon de daarin gevonden overblijfselen met de
 165 in Zwitserland in paalwoningen gevondene vergelijkende (*Morlot, Etudes géologico-*
archéologiques en Danemark et en Suisse), heeft van geen romeinsche in de deensche
 veenen gevonden overblijfselen gewag gemaakt, ofschoon hij p. 291 schrijft: "les
 tourbières du Danemark fourmillent d'antiquités de tout genre et de tout age, ainsi
 que les musées en font foi. M. Steenstrup estime, qu'il n'y a guères un pilier
 170 vertical d'un mètre carre de base, pris ou que ce soit, dans tel marais tourbeux que
 soit du pays, où l'on ne trouve du moins un objet antique". Wij hopen eerlang aan
 dit belangrijk onderwerp meer plaats te kunnen inruimen.
Red.

- 1) Vergel. N°. 37 bl. 297.
- 175 2) Op de wijze als b. v. het rom. opschrift uit de Linge, bij Hemmen, in de *oudheidk.*
verhandd. en mededeel. van dr. Janssen, Pl. V. fig. 4.
- 3) Deze zijn echter later mede gevonden, zie *Letterbode* t. a. pl.
- 4) Van drie wapenrokken; twee met bronzen ringen en een met ijzeren; zie *Letterbode* t. a. pl.

180 Zie https://nl.wikipedia.org/wiki/Frans_Nicolaas_Marius_Eyck_van_Zuylichem
 Uit [http://www.delpher.nl/nl/boeken1/gview?query=laat-](http://www.delpher.nl/nl/boeken1/gview?query=laat-Romeinsch&coll=boeken1&identifiser=y3ZdAAAAcAAJ)
[Romeinsch&coll=boeken1&identifiser=y3ZdAAAAcAAJ](http://www.delpher.nl/nl/boeken1/gview?query=laat-Romeinsch&coll=boeken1&identifiser=y3ZdAAAAcAAJ)

OUDHEDEN IN DEENSCH VEENEN. 1)

185 Het volgende, getrokken uit een bijzonder schrijven van zeer bevoegde hand, kan
 welligt, ook na het medegedeelde over dit onderwerp in den Bode van 10 November. jl.
 blz. 360, eene plaatsing in hetzelfde weekblad niet onwaardig worden geacht. Wij
 stellen het tot dit doel aan de redactie ter beschikking.

190 - "Niets was mij echter zoo belangrijk als de rijke opbrengst van de opdelvingen bij
 Zuid-Brarup. Het zijn hier niet maar enkele voorwerpen, maar het is eene geheele
 krijgsbuit die in het veen bedekt werd De munten daarbij gevonden, wijzen op den
 tijd wanneer dit geschiedde, de jongste waren van Commodus. - Er is veel romeinsch
 onder, veel ook van barbaarsche afkomst of met barbaarsch werk verbonden. Het
 opmerkelijkste is, dat hout, leder en gewevenstoffen bewaard gebleven zijn, maar al

195 wat van ijzer was vervaardigd verloren is gegaan. Wij hebben een prachtig
paardentuig van brons gevonden, met de riemen en al het overige, behalve het ijzeren
gebit, in zijn geheel overgebleven: bogen, ja zelfs overblijfsels der koorden en 60
pijlen, doch welker ijzeren punten verteerd waren. Dit zou nog meer te bejammeren
zijn, indien niet twee andere ontdekkingen in het veen gedaan ons te hulp kwamen,
200 die tot hetzelfde tijdperk behooren, en vrij goed bewaarde ijzeren voorwerpen
geleverd hebben. Tot de voornaamste merkwaardigheden breng ik eene zilveren maske,
die als helmvizier gediend heeft; borstplaten van brons met zilveren en gouden
versierselen belegd; broeken, een mantel en een pantserrok, welke laatste in een pot
was geborgen. Later vond men nog brokken van eenen zeer kunstig bewerkten
205 pansterrok; ze zijn gedeeltelijk van ijzer, gedeeltelijk van geel koper; het ijzer
is hier, door de eene of andere oorzaak, van sterker gehalte en beter bewaard voor
den dag gekomen dan elders. - De zuiver romeinsche voorwerpen zijn dikwerf met
barbaarsche toevoegsels voorzien, zoo als bij vb. eene borstplaat met barbaarsche
versiersels van dun geslagen goud. Men houdt zich onledig met alles in Flensburg
210 behoorlijk te schikken, ten toon te stellen en de voornaamste voorwerpen af te
teekenen. Zeer veel bevindt zich daarbij, wat men tot dusverre slechts zeer
geschonden of in onherkenbare overblijfselen gevonden had; behalve het paardentuig
en de kleedingstukken brengen wij daartoe ook bij vb houten schilden."
"Vroeger werden reeds hier in Denemarken oude voorwerpen in grooter aantal gevonden
215 dan in de meeste andere landen, en ook ijzeren uit de 8-10 eeuw, die veel gelijkenis
hadden met frankische en bourgondische zaken; thans hebben wij voorwerpen uit de 2e
en 3e eeuw in menigte, en dientengevolge twee eindpunten; slechts de bepaling van
het daartusschen liggende en de overgangen van het een en ander is ons nog niet
helder en zeker.
220 L.

1) Vergel. N°. 45.

3 april 1861 **BERIGTEN VAN DEN HEER CONFERENZ-RATH THOMSEN,**
TE COPENHAGEN, OVER DE JONGSTE ONTDEKKINGEN VAN OUDHEDEN IN DENEMARKEN. 1).
225 "Ik heb opgemerkt, dat de oudheidkundigen in Frankrijk, en gedeeltelijk ook in
Engeland en andere landen, zeer weinig weten van de nieuwe ontdekkingen in het
Noorden gedaan, en die toch onze kennis der oudheid uitbreiden en nader bevestigen.
Zoo heb ik b.v. in uitheemsche werken nog niets over den grooten vond bij Allersö op
230 Fünen aangetroffen.
Reeds voor tien jaren vond men jaarlijks bij het turfsteken in een veen, bij dit
dorp, ijzeren wapens, bijzonders lanssen en werpschichtpunten van zeer fraaije
bewerking, ook bespeurde men dat het hout in het veen eenigermate bewaard gebleven
was; het had nog de oorspronkelijke gedaante, was echter week geworden als eene
235 spons; men kon er het water uitdrukken, en liet men het zonder praepareren droogen,
dan kromp het in elkaâr. Daar men nu de opmerkzaamheid op dien plek gevestigd hield,
kwamen er merkwaardige stukken te voorschijn, als: een zilveren beslag van de schede
van een zwaard, waarop een inschrift was ingekrabd behoorende tot het oudste soort
van runenschrift 2), ivooren knoppen van... en zwaarden, en deze maakten ons begeerig
240 de plaats naauwkeurig te onderzoeken. In het jaar 1857 hadden wij een zeer droogen
zomer; een degelijk en ervaren beampte van ons museum, de Kammerrath en archivaris
Herbst, werd derwaarts gezonden; deze vestigde zijne woning in eene tent op dit
veen, en liet er drie weken lang en in verschillende rigtingen onderzoekingen doen,
die ons schitterende uitkomsten schonken. Zij bestonden in meer dan 500 stuks
245 voorwerpen, die met de vroeger verkregene, eene belangrijke maar te voren weinig
bekende of miskende afdeeling van ons museum 1) aanvullen. Het is die afdeeling,
welke ons aantoonde wat onmiddellijk na het bronstijdperk in gebruik was en wat dit
(bronstijdperk) verdrong, ongeveer ten tijde van Christus en kort daarna. Tot de
merkwaardigste stukken behooren: voortreffelijke bewerkte ijzeren lanspunten met
250 ingelegde zilveren versierselen, geheel van dezelfde soort als op de voorwerpen van
het bronstijdperk, te weten, dubbele cirkeltjes met een punt in 't midden; de kop
van eene griffioen van brons, vermoedelijk een sieraad van een helm; lange
tweesnijdende zwaarden, voortreffelijk bewerkt; verscheidene degens in den vorm van
de zwaarden; beslag van zwaardscheden van zilver brons, ivoor en been; twintig
255 beenen kammen (elke krijgsman moet zijne kam bij zich gehad hebben); de werktuigen
van een veld-smid: aanbeeld, tang, hamer en vijl, maar deze (laatste) enkel met
regte niet met dwarsstreepen, zoo als de hedendaagsche gewoonlijk zijn; andere
gereedschappen als bore, ... sikkels en wiggen (celts), allen van ijzer; de houten
handvatsels der laatstgenoemden erlangden wij tot ons leedwezen niet;
260 rijgereedschappen, sporen van eigenaardige soort, fragmenten van houten schilden en

vele schildknoppen (umbones) van ijzer, nevens beslag van den dwarsstang die over den stijgbeugel bevestigd was en tot handvat diende; zelfs overblijfselen van eene boot heeft men gevonden. Tot het merkwaardige van dezen vondst behoort ook een lange boog en een aantal pijlen, geheel overeenkomstig met die der tartarsche volken 1): eenige van deze pijlen hebben spitsen van ijzer, andere van been; het ijzer moet destijds eene te groote waarde gehad hebben om verschoten te worden, althans de helft der pijlen is van beenen spitsen voorzien, en deze zijn verreweg grooter en sterker dan die der wilden, en doorgaans drie- en vierhoekig. Eene andere merkwaardigheid bestaat in glazen en andere steentjes, tot bordspel gediend hebbende, en in dobbelsteenen van been, waarvan twee den gewonen vorm hebben 2), twee andere echter geheel overeenkomstig met zulke als wij uit Indië voor het ethnographisch museum verkregen hebben; zijnde kleine langwerpige vierkante staafjes. Deze laatstgenoemde dobbelsteenen hebben aan elk einde niet twee, maar slechts één punt of oogje. Een andere overeenkomst met indische voorwerpen vind ik in de schaften der lanssen; eenige van deze zijn 8 tot 9 el lang; in deze houten schaften zijn aan ééne zijde, naar de spits toe, soms zilveren spijkertjes ingeslagen, die bol ronde koppen hebben, doorgaans verscheidene onder elkaâr; nu bestaat in Indie de oude gewoonte, dat, wanneer een vijand met eene lans gedood is, er een zilveren spijker in geslagen wordt, en wanneer er verscheidene spijkers in gezien worden, wordt zulks als een eereteeken voor den houder aangemerkt. Voorbeelden van deze gewoonten bezitten wij en het ethnographisch museum. Dezelfde peervormige versiering als men op voorwerpen van Suder Brarup opmerkt, treft men ook aan op sommige bekleedsels van gordels.

Vele stukken hebben ook groote overeenkomst met de te Suder Brarup gevondene, maar geen met de latere, allemannische, bourgondische en merovingische, die met de voorwerpen onzer jongere ijzer-periode overeenkomen. Over het algemeen zijn bovengenoemde voorwerpen veel edeler en fijner bewerkt dan de latere. Komt er ook hier en daar iets barbaarsch in voor, dan is dat een aanhangsel of toevoegsel tot het oorspronkelijke. Van slangen- en drakenvormige versierselen geen spoor. In één opzigt is deze vondst zeer gelijk aan de twee sleeswijksche, te weten: dat de voorwerpen kenmerken dragen van een hevig gevecht, daar zij behakt, van pijlspitsen doorboord, door vijandelijke handen omgebogen en onbruikbaar gemaakt zijn. Ook het hout was hier, even als te Suder Brarup, bewaard gebleven, en na vele proeven en aangewende moeite is het ons gelukt zulks weder stevig en naar ik hoop duurzaam te maken. Maar in ééne zaak onderscheidt zich deze vondst wezentlijk van de brarupschen, namelijk, dat hier het ijzer bewaard gebleven is, 't welk dáár geheel vergaan was" slechts de panzerhemden, die met eene soort vernis overtoegen geweest zijn waren dáár bewaard gebleven. Men kon duidelijk zien, dat het er aanwezig was geweest, maar zelfs dikke aksen kon men slechts zien, niet opnemen, omdat het ijzer geheel vergaan was, terwijl wij de (houten) steelen behouden konden. Gansch anders is het met den vondst van Ny Dam, dáár is het ijzer bewaard gebleven; men heeft er bij de 30 zwaarden gevonden, kunstig vervaardigde lans- en werpspiespunten enz., de zwaarden dikwerf van kunstig gedamasceerd werk. Over het algemeen is er geen groote verscheidenheid in de vormen van deze en de beide andere vondsten, doch de voorwerpen van deze zijn niet geheel zoo smaakvol. De jongste der hier gevonden munten is van keizer Macrinus, uit het jaar 217 na Christus. Daar nu deze drie groote vondsten onzen blik op die soort van voorwerpen en op den tijd waaruit zij afstammen verhelderden, bespeurden wij, dat wij zonder het te weten vroeger reeds verschillende soortgelijke kleine vondsten gedaan hadden, dat wij ringen hadden gevonden, stukken van ketens, die tot denzelfden tijd behooren. Rijgereedschap van brons, op Seeland gevonden, is geheel gelijk aan het suder-brarupsche, zelfs op Schonen en in Noorwegen heeft men zaken ontdekt die met die der drie groote vondsten naauwkeurig overeenkomen. Deze drie vondsten toonen aan, dat er in de 1e en 2e eeuw onzer jaartelling betrekkingen met het zuiden bestonden, die vroeger zeker langen tijd afgebroken waren, en vullen thans eene leemte aan in onze kennis van de noordsche oudheden, omdat ons de tusschenschakel tusschen den bronstijd en de voorwerpen uit de 6e en 7e eeuw (die wij tot in de 11e toe vervolgen kunnen) ontbrak; hier is hij, en wel zeer volledig." - -

"Ik heb alle onze vroegere inventarissen en aantekeningen doorlopen. Men heeft in den loop der tijden hier te lande hoogstmerkwaardige en kostbare vondsten gedaan, maar zelden meer dan 20 stuks bij elkaâr. Van 500 en méér stuks, die in een veldslag of bij eene schermutseling of als oorlogsbuit verloren geraakt zijn in onze vroegere zeeën, thans veenen, vind ik geene vroegere voorbeelden dan de bovenaangevoerde. Het is eerst de jongste tijd, die ons zulke omvangrijke vondsten heeft aangebracht. De norderdorfsche was van aanbelang, ook de weenensche schatten uit de grafsteden van Hallstadt, zijn groot, en thans de zeeën in Zwitserland - - iets dergelijks kende

men vroeger in onze landen niet." - -

330 "Worsaae heeft een kunstteekenaar naar Flensburg gezonden ten einde p. m. 300
 voorwerpen, meerendeels in natuurlijke grootte, voor het archief van ons Museum af te
 teekenen; zoo belangrijk oordeelde hij de vondsten van Brarup en Ny Dam. De
 eigenlijke ontdekker, aan wien wij dezen schat te danken hebben, is de Inspecteur
 der verzameling van vaderlandsche oudheden te Flensburg, de heer Engelhard, en deze
 zal een werk over beide vondsten uitgeven. Daar men echter deze ontdekkingsmijnen
 335 nog niet als uitgeput beschouwt, daar men verleden jaar nog hoogstbelangrijke
 voorwerpen vond en alle reden heeft ook dit jaar weder veel te zullen krijgen, zal
 men zich met de uitgave niet overhaasten; maar men bereidt voor, en men verzamelt
 voor eene uitgave van grooten omvang. - - Tusschen alle deze vondsten zijn enkele
 zuiver romeinsche zaken, vermengd met voorwerpen van half barbaarsche volken. Dat
 een groot gedeelte inheemsch is, daaraan twijfel ik niet, omdat wij thans ten minste
 340 20 geheel verschillende en ver van elkaâr gelegen lokaliteiten hebben, enkel met
 zaken of kleine vondsten van dezelfde soort. Ook de menigte der voorwerpen is zoo
 groot, dat men overtuigd wordt, dat het inheemsch moet zijn en vooral de wapenen
 over 't algemeen en de werktuigen, b. v. van den smid, toonen dit aan; maar wanneer
 ik op één schildknop (umbo), die eenigzins van de andere verschilt, het romeinsche
 345 opschrift AEL . AELIANVS lees, weet ik dat deze oorspronkelijk toebehoorde aan een
 romein 1), en wanneer ik op een zwaard van Ny Dam dit slot van den stempel van den
 maker ...RICVS zie, vermoed ik dat de smid een Gooth was, niet van 't jaar 500 na
 Christus, maar reeds van 200 tot 300 2). De vondsten van veroverde en door ruil
 verkregen stukken laten zich wel opsporen; natuurlijk behooren daartoe ook de
 350 voorwerpen van ivoor."

1) Partikulier schrijven van den heer Thomsen, Copenhagen, dd. 3 April 1861. RED.

2) Volgens eene afbeelding van dat opschrift, ons door de welwillendheid van den heer Dr.
 355 Burman Becker uit Copenhagen toegezonden, zouden wij het veeleer tot het noord-etruskische
 brengen. RED

1) Hier wordt het Koninkl. Museum van Oudheden, niet dat van het Koninkl. genootschap voor
 Noorsche oudheden, bedoeld. RED.

1) Ook van deze heeft de heer Burman Becker ons welwillend afbeeldingen gezonden. RED.

2) D. i. de vierkante, romeinsche. RED.

360 1) Ook hiervan heeft de heer Burman Becker ons eene afbeelding van zijne hand verstrekt. RED.

2) Het zij ons vergund op te merken, dat ...RICVS, als het laatste gedeelte van een defecten
 naam, niet noodzakelijk aan een gothischen naamsuitgang doet denken; het kan een romeinsche
 fabrikanten naam zijn, b. v. [AP]RICVS, of dergelijke. RED.